

MESLEK YÜKSEKOKULLARI GRAFİK TASARIMI BÖLÜMLERİNDE ESTETİK DERSİ İNCELEMESİ

Meltem DEMİRCİ KATIRANCI¹, Gülleman ERDAL²

Öz

Yaratıcılık eğitimini destekleyen disiplinlerden biri olarak bilinen ve Felsefe ile birlikte hakkında çok tartışılan estetik kavramı 21. yüzyılda günlük yaşamın içerisinde yer almaktadır. İnsan tercihleri; insanın yaşadığı evde, yürüdüğü yollarda, alışveriş merkezlerinde, park ve bahçelerde, eğitim ortamlarında, eğlence ortamlarında, yemek kültüründe hatta televizyonlarda izlemeyi tercih ettiği programlarda hep beğeni duygularına hitap eden nesnelere, renk ve düzenlemelerin etkisi altındadır. Yaşantımızda sıklıkla gördüğümüz grafik tasarım ürünlerinin izleyiciye estetik bakış açısı kazandırabilmesi, grafik tasarım öğretimi çerçevesinde planlanan bir estetik eğitim ile gerçekleştirilebilir. Bilindiği gibi, tasarımcı ve izleyici arasında gerçekleşen, karşılıklı iletişime dayalı bilgi aktarımı, tasarım ürünü aracılığıyla aktifleşmektedir. Grafik tasarımı öğretim programlarında estetik öğretimin ele alınması toplumun estetik farkındalığının artırılmasına ve kültürel beğeni düzeyinin geliştirilmesine olumlu katkı sunacaktır. Meslek yüksekokulları grafik tasarımı bölümlerinde Estetik dersinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, Türkiye’de bulunan meslek yüksekokulları grafik tasarımı bölümlerinin ders programları da incelenmiş ve öneriler geliştirilerek araştırma sonuçlandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Grafik Tasarım, Sanat Eğitimi, Estetik

Analysis of Aesthetic Course and Recommendations in Graphic Design Programs in Vocational High School in Turkey

589

Abstract

The concept of aesthetics, which is known as one of the disciplines that support creativity education, and which is discussed with Philosophy, is included in daily life in the 21st century. Human preferences; It is under the influence of objects, colors and arrangements that always appeal to the senses of taste in programs where people prefer to watch at home, on the roads they walk, in shopping malls, parks and gardens, educational environments, entertainment environments, food culture and even televisions. The ability of graphic design products, which we often see in our lives, to give the viewer an aesthetic perspective, can be realized with an aesthetic education planned within the framework of graphic design teaching. As it is known, the information transfer based on mutual communication between the designer and the audience is activated through the design product. Addressing aesthetic teaching in graphic design education programs will contribute positively to raising the aesthetic awareness of the society and improving the level of cultural appreciation. Vocational school for graphic design section of this research conducted in order to examine its aesthetic courses, courses of vocational schools in Turkey graphic design department also examined and finalized by developing research proposals.

Keywords: Graphic Design, Art Education, Aestheti

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, E-posta: meltemk@gazi.edu.tr

² Öğr. Gör., Kırıkkale Üniversitesi, Keskin Meslek Yüksekokulu, E-posta: gul.erdal@kku.edu.tr

Giriş

Türkiye’de Estetik eğitimi, Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yayınlanan Görsel Sanatlar Öğretimi Ders Programlarında, disipline dayalı ya da disiplinler arası yaklaşım çerçevesinde ve estetik eğitim kuramından hareketle ele alınmıştır. Eğitim kelimesi, “Çocukların ve gençlerin toplum yaşayışında yerlerini almaları için gerekli bilgi, beceri ve anlayışları elde etmelerine, kişiliklerini geliştirmelerine okul içinde veya dışında, doğrudan veya dolaylı yardım etme, terbiye” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2020). Estetik Eğitimi ise, öncelikle Kültüre özgü beğeni kavramında farkındalık oluşturmak ve kültürlerin beğeni anlayışlarını öğrenerek farklı kültürlere saygı duymak amacıyla Görsel Sanatlar öğretim programlarında yer almıştır. Kagan (2008, s. 17, 31) estetik bilimini, sanatsal etkinlik felsefesi olarak düşünmüş ve “dünyanın insanlar tarafından estetik özümleşişinin, toplumda sanatsal kültürün gelişmesinin ve yapısının genel yasalarının bilimi” olarak tanımlamıştır. Ona göre estetik bilimi, estetik eğitim kuramını gerçekleştirecek yol ve araçları göstermekte ve insana, toplumun sanatsal kültür düzeyini yükseltebilecek doğrudan katkılar sunmaktadır. Kant’a göre estetik yaşantının temel ögesi, beğeni yargılarıdır. Kant sonrasında da iki önerme, beğeni yargılarının temelini oluşturmuştur. Beğeni yargılarını oluşturan önermelerden birincisi “estetik nesne duyusaldır ve bu özellikler nedeniyle haz verir”, ikincisi de “estetik nesne, düşünülen ve seyredilen bir nesnedir” şeklindedir. Estetik nesne, sanat kavramından ayrı düşünülmemiş ve güzellik kavramı da görme, beğenme ve estetik haz kavramlarıyla birlikte ele alınmıştır (Bozkurt, 2012, s. 15-55). Tarih boyunca estetik, estetik nesne (sanat eseri), estetik yaşantı kavramları insana ait özellikler bağlamında tartışılarak açıklanmaya çalışılmış, sanat ve sanat eğitimi ile birlikte yaşatılmıştır.

Sanat ve estetik arasındaki bu köklü ilişki düşünüldüğünde estetik kavramının ilkökul, ortaokul ve lise ders programlarında bir konu olarak ele alınmasının yanı sıra bir ders olarak ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde, özellikle Grafik Tasarım bölümleri ders programlarında yer alması, bir ihtiyaçtan ziyade bir zorunluluk olarak nitelendirilmelidir.

Bu araştırma, meslek yüksekokulları grafik tasarımı bölümlerinde estetik dersinin incelemesi amacıyla ve üç alt amaç doğrultusunda gerçekleştirilmiştir.

Türkiye’de Yükseköğretim Programlarına bağlı;

1. Meslek yüksekokullarına bağlı Grafik Tasarım bölümlerinin tespit edilmesi,
2. Meslek yüksekokulları programlarında zorunlu ya da seçmeli bir ders olarak yerleştirilen estetik eğitimi derslerinin belirlenmesi,
3. Estetik eğitiminin, bir ders olarak hangi isimlerle programlarda yer aldığı belirlenmesi amacıyla yürütülmüştür.

Araştırmanın Önemi

Bir iletişim aracı olarak kabul edilen sanat, Bommer ve Horn (1985) tarafından toplumda yaşayan her bireyin hayatının ayrılmaz bir parçası olarak nitelendirilmiştir. Öyle ki estetik, bireyin barındığı evde kullandığı eşyalardan kahvaltı tabağına kadar hayatının her alanına işlemiş ve tercihlerin belirlenmesinde çoğu zaman kaygı güdülen bir kavram olarak görülmüştür. Ersoy'un da tanımladığı gibi sanat ve sanat eserleri, bireyin yaşamında işlevsel bir rol üstlendiği kadar biçimi, renkleri vb. diğer özellikleri ile insanın estetik yönünün de bir yansımasıdır (Ersoy, 2002). Bireyin okuduğu bir romanda, ziyaret ettiği yeni bir şehirde veya katıldığı bir doğa yürüyüşü sonucunda hayal aleminin (imgeleme gücü, muhayyile) ve aslında halk arasındaki tabirle ufkunun genişlemesinin altında yatan temel etki sanattan başkası değildir ve sanat bu amaçla, bireye çevresindeki tüm olayları farklı bakış açıları ile gözlemlemesini, tatmin olmasını ve analiz etmesini sağlayacak gerekli yeterliliği kazandırmaktadır.

20. yüzyılda “sanat” kavramı, yalnızca görmeye dayalı zevklerin tatmin edilmesi amacı dışında bireyin zihinsel aktivitelerini ve gelişimlerini de doğrudan etkileyen bir araç olarak kabul edilmiştir. 1998 yılında bir öğrencinin sanat derslerinin diğer derslerine de olumlu katkı sağlayabileceği değerlendirilmiş ve “New York Okullarında Sanat Aydınlanması Büyüyor” projesi uygulanmıştır. Bu proje kapsamında sanat derslerinin ders programları içerisindeki yerinin artırılması amacıyla 1000 civarı sanat eğitmeni görevlendirilmiştir (Erbay, 2004; Mercin ve Alakuş, 2007). Bireyin hayatına önemli katkıları olan bir eğitim alanı olması nedeniyle sanat eğitimi Türkiye’de, hem farklı bilim dallarının başvurduğu bir alan hem de öğretim programlarında yer alan temel derslerden biridir. Alanda öğretmen ihtiyacının karşılanması için de köklü öğretmen yetiştirme programları çağın gerekliliklerine uygun olarak yenilenmekte ve görsel sanatlar öğretmen eğitimine önemle yer verilmektedir. Ancak Altinkurt (2005) gibi bazı araştırmacılar tarafından; bireyin yetişme sürecinde ilkokullarda, ortaokullarda, güzel sanatlar liselerinde, güzel sanatlar fakültelerinde ve eğitim fakültelerinde her açıdan, donanım ve mekân gibi temel eksikliklerin varlığına da dikkat çekilmiştir.

Sanat eğitimi içerisinde özel bir öneme sahip olan grafik tasarım, kavram olarak kelimelerin, resimlerin, sayıların, şekillerin, fotoğrafların, illüstrasyonların; belirleyici, faydalı, neşeli, şaşırtıcı, yıkıcı ya da hatırlanmaya değer bir şey ortaya çıkacak şekilde estetik olarak düzenlenmiş şekli; özellikle düşünceye dalmış bir bireyin net düşünce yapısını gerektiren, karmaşık kombinasyonları olarak ele alınmıştır. Grafik tasarım, popüler, pratik uygulamalı ve aynı zamanda eski zamanlara ait bir sanattır (Ertosun, 2006). Kısacası, düşünceleri en basit haliyle ifade edebilen, tasarımın amacını vurgulamak üzerine tasarlanan ve pazarlanan bir görselleştirme sanatıdır.

Ziss (2009) tarafından gerçekliği sanatsal özümsemenin bilimi olarak ele alınan estetik, farklı sanat türlerinde farklı şekillerde ortaya konulmaktadır. Yaşamın bir parçası içerisinde ele alınabilen, estetik ve kültürel beğeni ölçütlerini göz önünde bulunduran grafik tasarım kavramı için pek çok farklı tanım yapılmış, bazı kaynaklarda da iletişim disiplini gibi

terimlerle açıklanmıştır (Karamustafa, 1992). Grafik tasarım eğitimi ile bireye tasarlanana ve tasarlayana anlama yetileri kazandırılması hedeflenmektedir. Elbette bu kazanımlarla beraber detayları sabırla inceleme, araştırmaya yatkın olma, elde ettiklerini hayal gücüyle yorumlayabilme ve var olandan var olmayana oluşturma gibi yetkinlikler kazandırılması da temel hedefler arasındadır. İletişim etkinliğini, estetik kaygıları da ön planda tutarak üst seviyeye çıkarabilme isteği grafik tasarımına duyulan pek çok ihtiyacın nedenlerinden biri olarak belirlenmiştir (Ceylan, 2015; Ketenci ve Bilgili, 2006). Tüm bu değerlendirmeler ışığında bir grafik tasarımcının estetik bakış açısı ve yaratıcı düşünce gibi temel sanatsal gelişim becerilerine sahip olması beklenmektedir. Günlük hayatta her an karşımıza çıkan trafik işaretlerinden cep telefonlarındaki imojilere kadar pek çok görsel imgenin bir grafik tasarım ürünü olduğu hatırlanmalıdır. Yaşantımızda sıklıkla gördüğümüz grafik tasarım ürünlerinin üretim aşamasında ihtiyaç duyulan estetik eğitimin niteliği, aslında izleyiciye (tüketiciye) de nitelikli estetik bakış açısı kazandırmaktadır. Grafik tasarım öğretiminde estetik eğitime yer verildiğinde sadece grafik tasarımcılar değil tüm toplumun estetik bakış açısı eğitime dahil edilmekte, dolaylı ya da dolaysız olarak toplumun geneli bu eğitimden faydalanmaktadır.

Toplumda her meslek grubunun mesleğini gerçekleştirme sürecinde bireysel ya da kurumsal olarak estetik bakış açısını kullanma ihtiyacı oluşabilmektedir. 21. yüzyılda disiplinler arası etkileşim yoluyla disiplinler ortak çalışmalar içerisinde ve projelerde iş birliği halinde çalışmaktadır. Bu tür işbirlikli etkinlikler her gün ve hemen her yerde karşımıza çıkmaktadır. Oyun bahçelerinde, müzelerde, spor salonlarında, kamusal alanlarda çocukların yaratıcılık gelişimi ve estetik beğenilerinin geliştirilmesi için her gün yeni uygulamalar düzenlenmektedir. Pasta yapma, keşfetme ya da inşa etme üzerine temellenen bu uygulamalar aslında ebeveynlerle birlikte yürütülmesine rağmen çocuklara fazlasıyla eğlence ve öz saygılık kazandırmayı başarmaktadır. Psikologların denetiminde yaygınlaşan çocuk tiyatroları, gösteriler, çocuk filmleri ve televizyonlarda yayına başlayan çocuk kanalları da çocukların hayal güçlerini geliştirebilmekte, yaratıcılıklarının sınırlarını zorlayabilmekte ve öz farkındalıklarını artırabilmektedir. Estetik bakış açısı kazandırma ve geliştirme uygulamalarından sanat pazarları ve otomobilsiz sanat sokakları gibi uygulamaları günümüzde pek çok belediye desteklemektedir. Avrupa örnekleri incelendiğinde, 1978'de Münih'te Adalbert Caddesi Girişimi projesi dikkat çekicidir. Projenin mimarı tarafından üç gün üst üste kendisine destek veren firmalar tarafından verilen 80'den fazla otomobilin caddede boşalan araçların yerine park ettirildiği görülmektedir. Böylelikle etkinlik günü birer şoför yerleştirilen araçların hareket etmesi ile 3 dakikada cadde araçlardan boşaltılabildiği görülmüştür. Etkinlikte mahalle halkından bir grup insanın kaldırımları çimen benzeri bir halı ile kaplaması sürpriz bir olay olarak gerçekleşmiş ancak toplum olarak estetik bakış açısında bir sorgulamaya neden olmuştur. Münih Güzel Sanatlar Akademisi öğrencilerinin duvarlara yerleştirdikleri büyük kağıtlara yoldan geçen küçük büyük herkesin bir şeyler karalaması beklenen ve sevindirici bir sonuç olarak kaydedilmiştir. Ayrıca bu etkinlik sonrasında vatandaşlar ve politikacılar trafiğin azaltılması konusundaki olanakları tartışmışlardır (Velber, 1979). Toplumda ortak ve kültür temelli bir sanat bilinci, sanatsal bakış algısı ve

estetik bakış açısının gelişimine önemli katkılarından dolayı bu tür etkinlik ve projelerin, yaşam boyu öğrenme kapsamında desteklenmesi önemlidir. Örnekten de anlaşıldığı gibi bireyin yaratıcı düşünme becerisinin gelişimi ve estetik bakış açısı kazanması sadece okullarla ve eğitim öğretim programlarıyla sınırlı değildir. Ancak estetik eğitiminin grafik programlarında yer alması ile toplumun büyük bir bölümünün estetik bakış açısı şekillendirilebilecektir.

Alışveriş merkezlerinde, park ve bahçelerde görülen ve bunu ben de yaparım düşüncesiyle pek de beğenilmeyen düzenlemeler karşısında insanlar, bunlar sanat eseri midir? sorusu ile yapıtları sorgulayabilmektedir. Sanat eseri (formu, düzenlemesi, etkinliği) ancak izleyicinin anlık estetik tepkileri ile irdelenebilir (Read, 2014). Estetiğin sanatla ilişkisi Read tarafından (2014) altın oran, denge, ölçü ve benzeri kavramlar ışığında güzellikle ilişkilendirilirken, güzelliğin tarihinde estetik kavramı, insanların yaşam biçimleri ile ilişkilendirilerek açıklanmıştır (Vigarello, 2013). Nitekim, Rönesans'ta klasik heykel ve modellerin yeniden gündeme gelmesi, kamusal ve özel büyük siparişlerin varlığı, sanatçının güzellik anlayışından ziyade sipariş verenlerin güzellik anlayışını ortaya koymuş olabilir (Castelli, 2013). Oysa tarih boyu toplumların güzellik anlayışları incelendiğinde toplumsal sınıf farklılıklarının, kültürlerin yaşam biçimlerinin, insan anatomisindeki değişimlerin (kilo, boy vb.), kimya disiplindeki gelişimin ve tüketim kültürünün güzellik anlayışının şekillenmesine ve tanımlanmasına yön verdiği bilinmektedir. Bu nedenle grafik tasarım eğitiminde estetik öğretime yer verilmesi, aslında toplumun estetik bakış açısı ve toplumun kültürel yapısı ile sanat yapıtları arasındaki ilişkinin dengelenmesi bakımından da önemlidir.

Estetik kaygı ile değerlendirilen veya geliştirilen öge güzeldir fakat tek ifade biçimi güzellik değildir (Kırıkçı, Akgül, ve Bahar, 2020). Göreceli olarak nitelendirilebilen güzellik kavramı sebebiyle aslında estetik; iyi, kötü, çirkin, hoş, zarif gibi kavramları tartışan ve geliştiren bir kavramdır (Akın, 2006). Ancak estetik eğitim, yaşam boyu öğrenilebilen ve deneyimlenebilen bir kavram olarak günlük hayatımızın içindedir.

İnsan bazen, doğadaki bir güzelliği seyretmekte ancak seyirlik bir obje olma özelliği ile yetinmeden ona sahip olma istek ve arzusu geliştirebilmektedir. Ayrıca bazı durumlarda insan sahip olduğu güzellikle yetinmeden sahip olmadığı güzelliklere odaklanabilmektedir. Bu durum insan hayatında bir çelişkiye neden olabilmektedir (Katırcı, 2020). Estetik eğitim, bir takım istek ve arzuların giderilmesi için önerilen bir ders değildir. Ayrıca bu ders sadece beğenilerin belirlenip geliştirilebileceği bir eğitim alanı olduğu için değil aynı zamanda bireyin kendine saygı duyduğu gibi başkalarının düşüncelerine, sanat eserlerine, kendisine farklı görünen olay, olgu ve davranışlara saygı duymayı öğrenebileceği bir ders olduğu için, bir eğitim bilim dersi olarak görülmelidir. Estetik eğitiminin, toplumun estetik bakış açısının şekillenmesinde önemli bir rol üstlenen Grafik Tasarım bölümlerinin temel derslerinden biri olarak programlarda yer alması beklenmektedir.

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, Türkiye’de meslek yüksekokullarının Grafik Tasarım bölümlerinde ders programları incelenmiş, bu bölümlerin ders programlarında Estetik dersine ilişkin bir derse yer verilip verilmediği belirlenmiş ve genel bir ders programı değerlendirmesi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın evrenini Türkiye’deki üniversitelerin meslek yüksekokullarında bulunan Grafik Tasarım programları oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini de meslek yüksekokulları bünyesinde Estetik dersine programında yer veren Grafik Tasarım programları oluşturmuştur.

Verilerin toplanması aşamasında, Türkiye’de bulunan tüm meslek yüksekokullarının Grafik Tasarım bölümlerine ait bir liste oluşturulmuştur. Listenin oluşturulmasında ön işleme süreci uygulanmış ve çalışma sırasında bir üniversite ve bölüme ait normal öğretim veya ikinci öğretim seçenekleri ve vakıf üniversiteleri için de burs seçenekleri kayıtlardan silinerek veriler tekil hale getirilmiştir. Listede yer alan üniversitelerin bilgi paketleri ayrı ayrı incelenmiş ve araştırma kapsamında belirlenen inceleme kriterleri dört aşamada listelenmiştir:

1. Bölüm ders programları içerisinde, Estetik dersi var/yok,
2. Bölüm ders programlarında yer alan Estetik dersi zorunlu/seçmeli,
3. Bölüm ders programlarında yer alan Estetik dersinin adı,
4. Bölüm ders programlarında yayınlanan Estetik dersi programlarının incelenmesi.

Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında elde edilen veriler bulgular ve yorum bölümünde alt amaçlar doğrultusunda ele alınmıştır. Ancak bulgulardan önce, alanda gerçekleştirilmiş ilgili araştırmaları kısaca özetlemek gerekirse; Grafik Tasarım bölümlerinde verilen Ambalaj Tasarımı derslerinin içeriklerinin incelenmesi başlığı ile ve Polat (2012) tarafından gerçekleştirilen bir araştırma dikkat çekicidir. Araştırmanın örneklemini Ankara ili ve öğretim programlarında Ambalaj Tasarımı dersine yer veren beş üniversite ile sınırlandırılmıştır. Ambalaj Tasarımı dersi için yapılan araştırmada ambalaj ile ilgili bağımsız bir derse yer verilip verilmediği ve ders içeriklerine değinildiği belirlenmiştir.

Öcal (2019) tarafından yapılan çalışmada ise Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Programında Grafik ders planlarının incelendiği ve anabilim dalının kuruluşundan itibaren uygulanan programlarda ve ders içeriklerinde, ders kredi ve saatlerinde gerçekleştirilen değişikliklerin tespit edildiği görülmektedir.

1. Meslek Yüksekokullarına bağlı Grafik Tasarım bölümlerinin Tespitine İlişkin Bulgular ve Yorum

İstatistiklere bakıldığında, Türkiye’de eğitim-öğretim faaliyetlerine devam eden 208 üniversite dikkat çekmektedir (YÖK, 2020). Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi tarafından yayımlanan 2019-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu incelendiğinde 97 üniversitede Grafik Tasarım bölümlerinin varlığı ve bu üniversiteler arasında farklı öğretim ve burs tiplerinin olduğu görülmüştür (ÖSYM, 2019). Kılavuz üzerinden elde edilen verilerden tekil üniversite sayısı tespit edilmiş ve 208 üniversite arasında 70 üniversitede Grafik Tasarım bölümü belirlenerek alfabetik sıraya göre sıralanmıştır.

Varlığı tespit edilen Grafik Tasarım bölümleri için alfabetik sıra ile üniversite listesi Tablo 1’de yer almaktadır. Tablo 1 incelendiğinde, 40 üniversitenin devlet üniversitesi ve 30 üniversitenin de vakfı üniversitesi olduğu belirlenmiştir. Toplam 70 adet Üniversitede Meslek yüksekokullarına bağlı 70 adet Grafik Tasarım bölümünün yer alması ön lisans programları arasında dikkat çekicidir.

Tablo 1. Meslek Yüksekokuluna bağlı Grafik Tasarım bölümünü bünyesinde gösteren üniversiteler

Sıra	Üniversite Tipi	Üniversite	Yüksekokul	Bölüm
1	Devlet	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
2	Devlet	Akdeniz Üniversitesi (Antalya)	Serik Gülsün-Süleyman Süral Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
3	Devlet	Amasya Üniversitesi	Tasarım Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
4	Devlet	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
5	Vakıf	Antalya Akev Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
6	Vakıf	Alaşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu (İstanbul)	Alaşehir Adıgüzel Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
7	Devlet	Atatürk Üniversitesi (Erzurum)	Oltu Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
8	Vakıf	Avrasya Üniversitesi (Trabzon)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
9	Devlet	Balıkesir Üniversitesi	Balıkesir Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
10	Devlet	Bandırma On yedi Eylül Üniversitesi (Balıkesir)	Gönen Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
11	Devlet	Bartın Üniversitesi	Bartın Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
12	Devlet	Bayburt Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
13	Vakıf	Beykent Üniversitesi (İstanbul)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
14	Vakıf	Beykoz Üniversitesi (İstanbul)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
15	Devlet	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi	Bozüyük Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
16	Devlet	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi	Bolu Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı

17	Devlet	Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi	Bucak Emin Gülmez Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
18	Devlet	Bursa Uludağ Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
19	Devlet	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	Çanakkale Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
20	Vakıf	Doğuş Üniversitesi (İstanbul)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
21	Devlet	Düzce Üniversitesi	Gölyaka Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
22	Devlet	Ege Üniversitesi (İzmir)	Ege Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
23	Vakıf	Eskişehir Teknik Üniversitesi	Porsuk Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
24	Vakıf	Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu (Bursa)	Faruk Saraç Tasarım Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
25	Devlet	Fırat Üniversitesi (Elâzığ)	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
26	Devlet	Giresun Üniversitesi	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
27	Devlet	Gümüşhane Üniversitesi	Gümüşhane Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
28	Vakıf	Haliç Üniversitesi (İstanbul)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
29	Devlet	Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi	Sanat ve Tasarım Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
30	Devlet	Hitit Üniversitesi (Çorum)	İskilip Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
31	Vakıf	Işık Üniversitesi (İstanbul)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
32	Vakıf	Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Isparta Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
33	Vakıf	İstanbul Arel Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
34	Vakıf	İstanbul Aydın Üniversitesi	Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
35	Vakıf	İstanbul Ayvansaray Üniversitesi	Plato Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
36	Vakıf	İstanbul Bilgi Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
37	Vakıf	İstanbul Esenyurt Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
38	Vakıf	İstanbul Gedik Üniversitesi	Gedik Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
39	Vakıf	İstanbul Gelişim Üniversitesi	İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
40	Vakıf	İstanbul Kültür Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
41	Vakıf	İstanbul Okan Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
42	Vakıf	İstanbul Rumeli Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
43	Vakıf	İstanbul Şehir Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
44	Vakıf	İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	İstanbul Şişli Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı

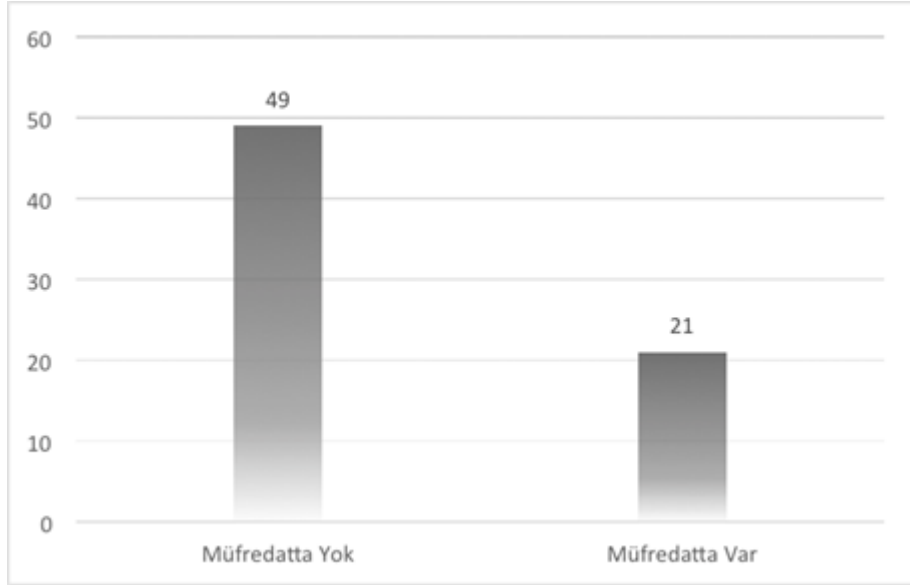

45	Devlet	İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
46	Devlet	İzmir Ekonomi Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
47	Vakıf	İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	İzmir Kavram Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
48	Devlet	Karadeniz Teknik Üniversitesi (Trabzon)	Arsin Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
49	Devlet	Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi (Karaman)	Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
50	Devlet	Kastamonu Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
51	Devlet	Kayseri Üniversitesi	Mustafa Çıkrıkçıoğlu Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
52	Devlet	Kırıkkale Üniversitesi	Kırıkkale Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
53	Devlet	Kırklareli Üniversitesi	Lüleburgaz Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
54	Devlet	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi	Mucur Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
55	Devlet	Kütahya Dumlupınar Üniversitesi	Kütahya Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
56	Devlet	Manisa Celâl Bayar Üniversitesi	Soma Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
57	Devlet	Necmettin Erbakan Üniversitesi (Konya)	Seydişehir Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
58	Devlet	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
59	Vakıf	Nişantaşı Üniversitesi (İstanbul)	Nişantaşı Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
60	Devlet	Ondokuz Mayıs Üniversitesi (Samsun)	Samsun Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
61	Devlet	Pamukkale Üniversitesi (Denizli)	Denizli Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
62	Vakıf	Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi	Ferizli Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
63	Devlet	Sinop Üniversitesi	Gerze Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
64	Vakıf	Tarsus Üniversitesi (Mersin)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
65	Devlet	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi	Turhal Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
66	Vakıf	Toros Üniversitesi (Mersin)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
67	Devlet	Trakya Üniversitesi (Edirne)	Şehit Ressam Hasan Rıza Güzel Sanatlar Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
68	Vakıf	Yakın Doğu Üniversitesi (KTC-Lefkoşa)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
69	Vakıf	Yaşar Üniversitesi (İzmir)	Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı
70	Devlet	Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi	Karadeniz Ereğli Meslek Yüksekokulu	Grafik Tasarımı

Tablo 1’de görüldüğü gibi Türkiye’de 70 farklı üniversitede meslek yüksekokullarında Grafik Tasarım bölümü bulunmakta ve aktif olarak eğitim öğretim faaliyetlerine devam etmektedir.

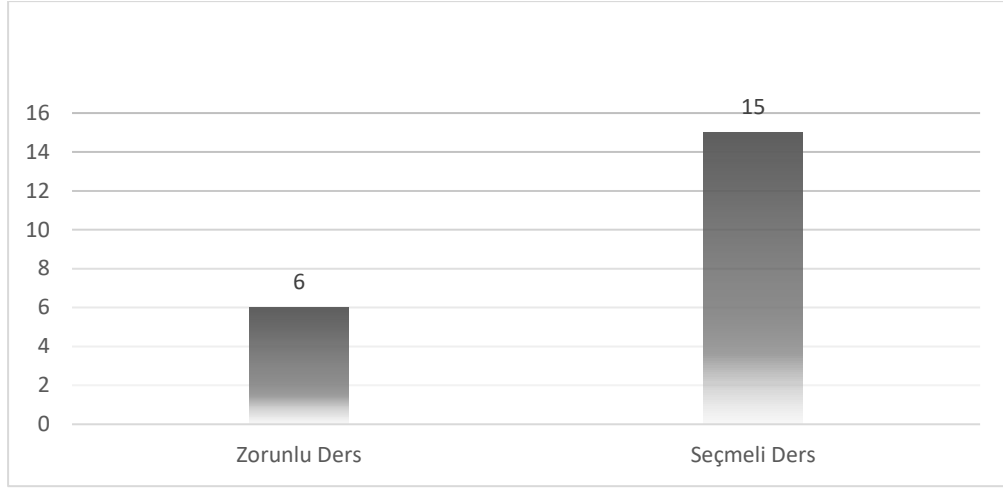
2. Meslek Yüksekokulları Programlarında Zorunlu ya da Seçmeli Bir Ders Olarak Yerleştirilen Estetik Eğitimi Derslerinin Belirlenmesine Yönelik Bulgular ve Yorum

Grafik Tasarım bölümünde Estetik dersinin olup olmadığı ölçütüne dayanarak tamamlanan bu bölümde elde edilen veriler, aşağıdaki şekilde görselleştirilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda 49 üniversitede ve 49 meslek yüksekokuluna bağlı Grafik Tasarım Programında, Estetik dersine yer verilmediği buna karşın 21 üniversitenin meslek yüksekokulu Grafik Bölümleri ders programlarında Estetik dersinin yer aldığı belirlenmiş ve sonuçlar Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Üniversitelerin ders programlarında Estetik dersinin yer alma durumu

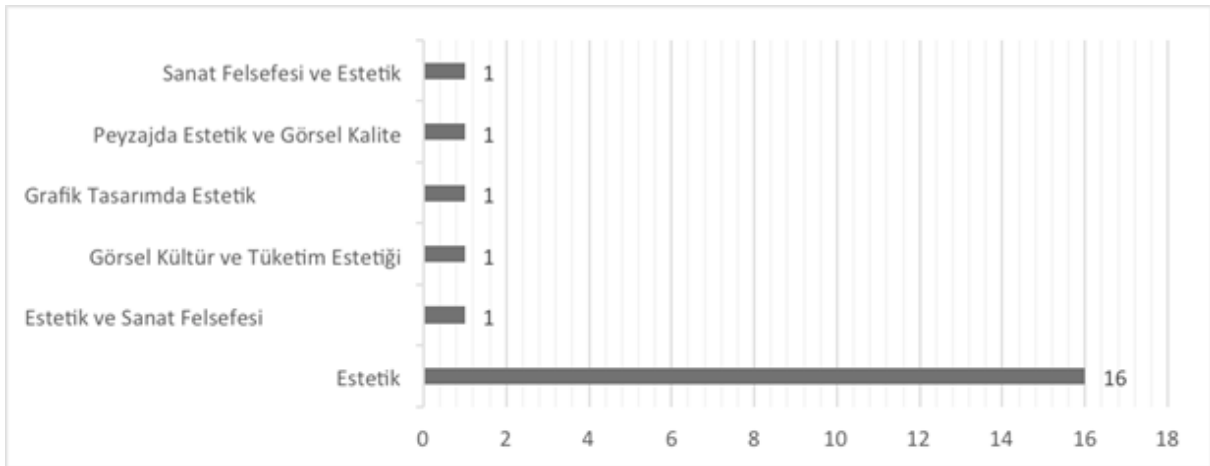
Estetik dersinin zorunlu/seçmeli ders olmasının incelenmesi ölçütü kapsamında ders programlarında Estetik dersine yer veren 21 üniversite incelenmiştir. İnceleme sonucunda elde edilen veriler Şekil 2’de görselleştirilmiştir. Şekil 2’de görüldüğü gibi Estetik dersi yalnızca 6 üniversitenin meslek yüksekokuluna bağlı Grafik Tasarım bölümlerinde zorunlu ders olarak tanımlanmıştır. Buna karşılık bu ders, toplam 15 üniversitenin meslek yüksekokuluna bağlı Grafik Tasarım bölümlerinde seçmeli bir ders olarak ders programlarında yer almıştır.

Şekil 2. Ders programlarında Estetik dersi bulunan üniversitelerde dersin zorunlu/seçmeli durumu

3. Estetik Eğitiminin Bir Ders Olarak Hangi İsimlerle Programlarda Yer Aldığının Belirlenmesine Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışma kapsamında değerlendirilen bir diğer kriter ders programlarına yerleştirilen estetik eğitimi dersinin adıdır. Grafik Tasarım bölümlerinin varlığı ile belirlenen üniversitelerin, estetik eğitimi dersine vermiş oldukları isimler araştırılmış ve Şekil 3'te görselleştirilmiştir. Bu kapsamda üniversitelerin, 6 farklı isim ile estetik eğitimine bir ders olarak yer verdiği belirlenmiştir. Estetik eğitimi içerikli ders adları arasında en sık kullanılan isimin "Estetik" olduğu tespit edilmiştir. Estetik eğitiminin bir üniversitede "Sanat Felsefesi" ile birlikte isimlendirilmesi, bir diğer üniversitede Grafik Tasarım bölümüne özel bir Estetik dersi olarak düşünülmesi ve "Grafik Tasarımda Estetik" şeklinde tanımlanması da dikkat çekicidir.

Şekil 3. Ders programında Estetik dersi bulunan üniversitelerde ders adı dağılımı

Üniversitelerin Grafik Tasarım bölümlerinde Estetik dersinin bulunup bulunmadığı, ders tipi ve ders isimleri incelenmiştir. Ders içeriklerinin incelenmesi ile üniversitelerin ders programlarının ve ders içeriklerinin tanımlandığı bilgi paketlerinde Estetik dersine ilişkin yeteri kadar veri bulunmadığı belirlenmiş ve tüm eksikliklere rağmen kısıtlı incelemeler yapılmıştır. Örneğin; ders programlarında Estetik dersi bulunan bir devlet üniversitesinde bu

derse ait “Estetiğin alanı ve temel kavramları. Estetik tavır, kavram, algı, duygu, güzellik, beğeni, estetik” notu dışında herhangi bir haftalık ders içeriği yer almamaktadır. Bir diğer devlet üniversitesinin web sayfasında ders içeriği linki altında yalnızca “Bu ders kapsamında insan ve nesne arasındaki ilişkinin, farkındalık, anlama, algı, okuma bağlamlarında ele alınması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede öncelikle kişinin psikolojik algısından, estetik tavrından başlayarak, estetik algıyı biçimleyen tüm dışsal faktörlerin değerlendirilmesine gidilecektir. Tasarım ve estetik değer arasındaki ilişki, toplumu biçimleyen süreçler ve estetiğin ideolojisi bağlamında ele alınacaktır. Son olarak da doğanın tasarımında var olan estetik, tasarımlara yön veren içeriği ile değerlendirilecektir” notu yer alırken haftalık ders içeriği tanımına yer verilmediği belirlenmiştir.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından üniversitelerin her bir dönemlik ders için eğitim-öğretim sürecinde tamamlanması gereken 14 hafta tanımlanmıştır. Ancak yalnızca 5 üniversitenin bilgi paketinde Estetik dersine ait haftalık ders konularının tanımlandığı tespit edilmiş ve elde edilen veriler Tablo 2’de görselleştirilmiştir.

Tablo 2. Beş üniversiteye ait haftalık Estetik dersi konuları

Hafta	Üniversite 1 (ETÜ, 2020)	Üniversite 2 (MKÜ, 2020)	Üniversite 3 (KMÜ, 2020)	Üniversite 4 (NHBVÜ, 2020)	Üniversite 5 (GOP, 2020)
1	Estetiğin Tanımlanması	Giriş: Temel Kavramlar	Estetik sözcüğünün etimolojisini ve anlamını ifade eder.	Güzellik Kavramının İncelenmesi	Derse giriş ve Görsel Kültür: Görsel kültür ve bağlamları nelerdir, sanat tarihi ve kültürel çalışmalarından farkı nedir, imgeler bize ne söyler gibi sorulara giriş.
2	Estetiğin Tanımlanması Estetik Suje ve Objenin tanımlanması	Sanat felsefesi, estetik ve sanat eleştirisi	Estetiğin temel kavramlarını sıralar.	Estetiğin Yapı Elemanlarının İncelenmesi	İmgeler ve İdeoloji
3	Estetiğin Tanımlanması Estetik Suje ve Objenin tanımlanması Estetik Değer Çözümlemesi	Sanat eseri, sanat- zanaat ilişkisi. Toplumsal değişim ve zanaatçının/sanatçının değişen konumu.	Estetik ve sanat felsefesi farklılığını betimler.	Estetik Eğitim	Estetik ve Zevk
4	İyi ve güzel, Hakikat ve güzel, Yararlı ve güzel	Rönesans döneminde sanat. Güzel sanatlar kategorisinin inşası.	Bağımlı güzellik ve özgür güzellik kavramlarını anlatır.	Estetik Yaşantı	İzleme ve Güç
5	İyi ve güzel, Hakikat ve	Kapitalist toplumda kültürel içeriğin üretimi:	Estetik subjeyi (özneyi) çözümler.	Çağlara Göre Estetik Algı	Sanat ve temsil

	güzel, Yararlı ve güzel	Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Eseri. Kültür endüstrisi ve tüketim, yüksek sanat ve popüler kültür ayrımı.			
6	İyi ve güzel, Hakikat ve güzel, Yararlı ve güzel	Kapitalist toplumda kültürel içeriğin üretimi: Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilbildiği Çağda Sanat Eseri. Kültür endüstrisi ve tüketim, yüksek sanat ve popüler kültür ayrımı.	Estetik tavrın(yaklaşımın) özelliklerini listeler.	Filozofların Güzel Kavramını Ele Alışları	Özgünlük ve imgelerin yeniden üretimi
7	İyi ve güzel, Hakikat ve güzel, Yararlı ve güzel	Ara sınav(vize)	Estetik tavrın kavram, duyum, duygu, algı, özdeşleşim, estetik haz duygusuyla ilişkisi betimler.	Filozofların Güzel Kavramını Ele Alışları	Ara Sınav
8	Platon'da güzelin kavramsal ve özsel olarak belirlenmesi	Estetik modernizm ve sanat akımları.	Grek (Yunan) estetiğini teknik, yaratma ve taklit kavramları kapsamında analiz eder.	Estetiğin Temel Sorularına Yaklaşımlar	Postmodern simülasyonlar
9	Platon'da güzelin kavramsal ve özsel olarak belirlenmesi	Estetik modernizm ve sanat akımları.	Sanat ile zanaatın ayrılmasını ifade eder.	Estetiğin Temel Sorularına Yaklaşımlar	Reklamcılık ve arzu
10	Aristoteles'te mimesis	Sanatın toplumsal bağlamı, sanat ve gündelik hayat ilişkisi.	Platon'da poiesis ve mimesis kavramlarını tanımlar.	Doğada Güzel-Sanatta Güzel	Görülebilir kanıt: belgesel gerçek
11	17. Yüzyıl ve 18. Yüzyıl Düşünürleri ve Estetik Anlayışları	Sanatın toplumsal bağlamı, sanat ve gündelik hayat ilişkisi.	Aristoteles'te mimesis ve katharsis kavramlarını tartışır.	Friedrich Shiller'in Güzellik Anlayışı	Beden ve İmge
12	17. Yüzyıl ve 18. Yüzyıl Düşünürleri ve Estetik Anlayışları	Sanat ve postmodernizm. Sanatın sonu tartışması.	Geçmişten günümüze tarihsel süreç boyunca sanatta yansıtma kuramlarını tanımlar.	Benedetto Croce'nin Güzellik Anlayışı	Diasporal İmgeler ve postkolonyal görüşler
13	Çağdaş Sanat ve Estetik Anlayış	Genel değerlendirme.	-	Kant'ın Estetik Anlayışı	Kent Kültürü
14	Çağdaş Sanat ve Estetik Anlayış	Final Sınavı	-	Estetik Sözlüğü incelenmesi	Final yazısı için pratik çalışmalar

Tablo 2'de Üniversite 1'in Estetik dersine yönelik kazanımları 14 haftalık ders sürelerine dağıtılmıştır. Kazanımlarda estetik kavramı ile estetik suje ve objenin tanımlanması, estetik değer çözümlemesi, güzel kavramı ile iyi, hakikat, yararlı kavramlarının ilgisi gibi

konular yer almaktadır. Ayrıca Platon'un güzelliği kavramsal ve özsel olarak nasıl belirlediği, Aristoteles'in mimesis yaklaşımı, 17. ve 18. yüzyıl düşünürleri ve estetik anlayışları ile çağdaş sanat ve estetik anlayışı konularına da kazanımlarda yer verildiği görülmektedir.

Tablo 2'de yer alan Üniversite 2'nin Estetik dersine yönelik 14 haftalık kazanımlarının 11 haftası estetiğin temel kavramları, sanat felsefesi, estetik ve sanat eleştirisi, sanat eseri, sanat-zanaat ilişkisi, toplumsal değişim ve zanaatçının/sanatçının değişen konumu, Rönesans döneminde sanat, güzel sanatlar kategorisinin inşası, kapitalist toplumda kültürel içeriğin üretimi, kültür endüstrisi ve tüketim, yüksek sanat ve popüler kültür ayrımı, estetik modernizm ve sanat akımları, sanatın toplumsal bağlamı, sanat ve gündelik hayat ilişkisi, sanat ve post modernizm, sanatın sonu tartışması şeklindedir. Geriye kalan 3 hafta, 7. hafta için bir ara sınav (vize) ve 13. hafta için genel bir değerlendirme ve 14. hafta için final sınavı için ayrılmıştır.

Üniversite 3'ün Estetik dersi kapsamında estetik sözcüğünün etimolojisini ve anlamını, estetiğin temel kavramlarını, estetik ve sanat felsefesi ile bağımlı güzellik ile özgür güzellik kavramları arasındaki farkları, estetik subjeyi (özneyi), estetik tavrın (yaklaşımın) özelliklerini, yine estetik tavrın kavram, duyum, duygu, algı, özdeşleşim, estetik haz duygusuyla ilişkisini, Grek (Yunan) Estetiğini teknik, yaratma ve taklit kavramları kapsamında ele almıştır. Ayrıca sanat-zanaat ayrımını, Platon'da poiesis ve mimesis ile Aristoteles'te mimesis ve katharsis kavramlarının tartışılması konularına 12 haftalık kazanımlarda yer verdiği belirlenmiştir.

Üniversite 4'ün Estetik dersi kapsamında 14 haftalık kazanımları incelendiğinde kazanımların, güzellik kavramının, estetiğin yapı elemanlarının incelenmesi, estetik eğitim, estetik yaşantı, çağlara göre estetik algı, filozofların güzel kavramını ele alışları, estetiğin temel sorularına yaklaşımlar, doğada güzel-sanatta güzel, Friedrich Schiller'in, Benedetto Croce'nin ve Kant'ın estetik ve güzellik anlayışları ile estetik sözlüğü incelenmesi şeklinde yerleştirildiği tespit edilmiştir.

Üniversite 5'in Estetik dersine yönelik 14 haftalık kazanımlarının 11 haftası görsel kültür ve bağlamları, sanat tarihi ve kültürel çalışmalar, imgeler ve ideoloji, estetik ve zevk, izleme ve güç, sanat ve temsil, özgünlük ve imgelerin yeniden üretimi, post modern simülasyonlar, reklamcılık ve arzu, belgesel gerçek, beden ve imge, diasporal imgeler ve post kolonyal görüşler, kent kültürü şeklindedir. 14 haftanın 3 haftası biri ara sınav, biri final yazısı için pratik çalışmalar ve biri de final olacak şekilde ayrılmıştır.

Yapılan incelemede Üniversite 1'in estetik alana dair genel konu dağılımları ile estetiğe yönelik kazanımlara yer verdiği görülmektedir.

Üniversite 2'nin kültürel içerik, kültür endüstrisi, modernizm, postmodernizm ve tüketim ve kapitalist toplumların yapısının incelenmesi gibi daha çok sanat sosyoloji alanına yönelik kazanımlara yer verilerek estetik alanla ilgili kazanımlar yetersiz düzeyde kalmıştır.

Üniversite 3'ün Üniversite 1 ile benzer konu dağılımı ile 14 haftalık ders içeriklerini belirlediği, Üniversite 1'e göre detaylı bilgilere yer verildiği ancak yalnızca Platon ve

Aristoteles'in estetiğe dair görüşleriyle sınırlandırarak Üniversite 1'den daha sınırlı zaman dilimini estetik alan düşünürlerine ayırdığı görülmektedir.

Üniversite 4'ün konu dağılımı, Üniversite 1 ve Üniversite 3 ile benzer kazanımlar olacak şekildedir. Üniversite 1 ile farklılıklar varmış gibi görünse de Üniversite 1'in 17. ve 18. yüzyıl düşünürleri ile Üniversite 4'ün Schiller, Croce, Kant ve diğer filozofların estetik anlayışları konu dağılımları kazanımlar açısından benzerlik göstermektedir.

Üniversite 5'in Üniversite 2 ile benzerlikleri bulunan 14 haftalık ders kazanımları olduğu görülmektedir. Görsel kültür, ideoloji, port modern simülasyonlar, kent kültürü, diasporal imgeler ve postkolonyal görüşler gibi sanat sosyolojisi alanıyla ilgili kazanımları vardır. Ayrıca reklamcılık ve arzu konu başlığı ile pazarlama ve iletişim alanlarına da değinilmektedir.

Tablo 2'de verilen beş üniversitenin 14 haftalık ders dağılımları ve kazanımları detaylı şekilde incelenerek Üniversite 1, 3 ve 4'ün kendi içerisinde estetik alanıyla ilgili yeterli kazanımları açıkladıkları belirlenmiştir. Buna karşılık Üniversite 2 ile 5'in estetik alanıyla ilgili kazanımları geri planda tuttukları ve sanat sosyolojisi alanıyla ilgili kazanımlara yer verdikleri tespit edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular on (10) madde ile özetlenmiştir;

1. Estetik, günlük yaşantımızın her alanında dikkat çekicidir.
2. Grafik tasarım eğitiminde yaratıcılık ve var olandan olmayana erişme hedefleri yer almaktadır.
3. Grafik tasarım sonucu ortaya çıkan ürünün insana hitap etmesi sebebiyle estetik kaygılar taşıması beklenen bir durumdur.
4. Ülkemizde yer alan iki yüz sekiz (208) üniversite arasında yetmiş (70) üniversitede grafik tasarım programına yer verilmiştir.
5. Grafik tasarım programına sahip yetmiş (70) üniversitenin ders programları incelenmiş ve kırk dokuz (49) üniversite programında Estetik dersi olmadığı belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle grafik tasarım eğitimine yer veren üniversitelerden yalnızca %30'unun ders programında Estetik dersi yer almaktadır.
6. Yirmi bir (21) üniversite içerisinde sadece altı (6) üniversitede estetik eğitimi dersi zorunlu ders olarak programlara yerleştirilmiştir.
7. Yirmi bir (21) üniversite içerisinde sadece on beş (15) üniversitede estetik eğitimi dersi seçmeli ders olarak programlarda yer almıştır.
8. Ders programlarında yer alan estetik eğitimi ders adları içerisinde en yoğun kullanılan ders isminin "Estetik" olduğu tespit edilmiştir.
9. Estetik dersi için haftalık ders programlarını açıklayıcı ve anlaşılır bir şekilde düzenleyen beş (5) üniversite belirlenmiştir.
10. Beş (5) üniversitede Estetik dersi bilgi paketlerinin; sanat, sanatın toplumdaki yeri ve bağı, geçmişten günümüze estetik, filozoflara ait anlayış ve yorumlar, estetik ve sanat akımları, estetik algı gibi kazanımlar içerdiği görülmüştür.

Sonuç ve Öneriler

Toplumların yükselmesinde ve medeniyetlerin gelişmesinde en önemli etkenlerden birisi eğitimidir. Ancak eğitimi, yalnızca kişinin kendi mesleğinde ilerlemesi ya da başarı elde etmesi ile sınırlamak hatalıdır. Bu durum tek başına yeterli de değildir. Toplumların ve medeniyetlerin ilerlemesi için eğitim ve bilimin yanı sıra sanatsal üretim alanında da ilerleme sağlanması beklenmektedir.

Her ne kadar farkında olunmasa da sanat, insanın yaşantısı ile iç içedir; öyle ki evde kullanımı tercih edilen eşyalardan giyilen kıyafetlere kadar bir estetik beğeni söz konusudur. İşte bu temel beğenme hissinin içerisinde dahi kişinin estetik olanı arama ve güzel olana yaklaşma, yakınlaşma, sahip olma isteği yatmaktadır.

Grafik Tasarım bölümleri diğer görsel sanatlar eğitimi veren bölümler gibi toplumun göremediği imgeleri görmeyi ve göstermeyi ve insanlara güzel olanı tasarlamayı ve sunmayı hedefleyen bölümlerdir.

Bu araştırma ile Türkiye’de bulunan üniversiteler, bu üniversitelere ait meslek yüksekokullarına bağlı Grafik Tasarım bölümleri ve bu bölümlere ait ders programları incelenmiş ve elde edilen bulgular yorumlanmıştır. Grafik Tasarım bölümlerinin büyük çoğunluğunun ders programlarında Estetik dersine yer verilmediği belirlenmiştir. Oysa Grafik Tasarım bölümlerinin, temel tasarım derslerine ağırlık vererek günümüz grafik tasarım ve yazılım programlarının öğretimine yer veren, estetiği önemseyen bölümler olmaları beklenmektedir. Bu beklenti sonucunda grafik tasarımcı, toplum tarafından benimsenen ve amacına uygun tasarımlar üretebilir.

Türkiye’deki üniversitelere sunulan öneriler altı (6) maddede listelenmiştir;

1. Grafik Tasarım bölümlerinde estetik eğitimi zorunlu bir ders olarak ve en az 2 dönem bölüm programlarına eklenmelidir.
2. Estetik derslerinin ders içerikleri ve bilgi paketleri gözden geçirilmeli ve en fazla faydayı sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.
3. Meslek yüksekokulları Grafik Tasarım bölümleri ile güzel sanatlar fakültelerinin Grafik Tasarım bölümleri ortak dersler-önererek ve her iki birim öğrencilerinin ortak derslere devam etmelerini sağlayarak öğrencilere olumlu katkılar kazandırabilirler.
4. Temel sanat eğitimi ve müzik gibi dersler, meslek yüksekokulları Grafik Tasarım bölümlerinin ders programlarına seçmeli dersler kategorisinde önerilebilir.
5. Meslek yüksekokullarına bağlı Grafik Tasarım bölümlerinde Estetik derslerinin alanında uzman öğretim elemanları ile yürütülmesi dersin niteliğini artırabilir.
6. Grafik Tasarım bölümlerinde öğrenim gören öğrencilere sanat, toplum ve insan psikolojisi temelli dersler veya seminerler verilebilir. Böylelikle öğrencilerin yaşama, kültüre, topluma ve insana bakış açıları olumlu yönde değiştirilebilir ve estetik yaşamın kaynaklarının keşfedilmesi noktasında da öğrencilerde merak uyandırılabilir.

Altı madde ile özetlenen önerilerin dikkate alınması, günlük kullanım eşyalarından evlerin mimarisine kadar birçok alanda olumlu bir dönüşüme neden olabilir; tercihlerin belirlenmesine katkı sağlayabilir ve estetik farkındalığın niteliğini artırabilir.

Kaynakça

- Akın, Nalan Okan. 2006. "İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitiminde Estetik Öğretimi." Gazi Üniversitesi.
- Alakuş, Ali Osman, and Levent Mercin. 2019. Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi. 3rd ed. Pegem Akademi.
- Altınkurt, Lale. 2005. "Türkiye'de Sanat Eğitiminin Gelişimi." Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (12).
- Bozkurt, Nejat. (2012). Sanat ve Estetik Kuramları. Ankara: Sentez Yayıncılık. Buyurgan, Serap, and Ufuk Buyurgan. 2012. Sanat Eğitimi ve Öğretimi. 3rd ed. Pegem Akademi.
- Castelli, Patrizia. (2013). Rönesans Estetiği. Çev: Durdu Kundakçı. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- Ceylan, İbrahim Gökhan. 2015. "Grafik Tasarım Eğitiminde Üretim Teknikleri Ve Baskı Öncesi Hazırlık Bilgilerinin Gerekliliği." Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi (51): 221-31.
- Erbay, Fethiye. 2004. "Çevresel Etkenlerin Sanat Kurumlarına ve Sanat Eğitimine Etkisi." In Gazi Üniversitesi, Eğitim Fak. 2. Sanat Eğitimi Sempozyumu, , 41-44.
- Ersoy, Ayla. 2002. Sanat Kavramlarına Giriş. 3rd ed. Yorum Sanat Yayıncılık.
- Ertosun, Aslı. 2006. "Türkiye'deki Grafik Sanat Eğitimi ile Amerika' Daki Grafik Sanat Eğitiminin Karşılaştırılması." Dokuz Eylül Üniversitesi.
- ETÜ. 2020. "Eskişehir Teknik Üniversitesi Bilgi Paketi." <https://akts.eskisehir.edu.tr/tr/ders/tanitim/143176/47/2> (Nisan 21, 2020).
- GOP. 2020. "Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilgi Paketi." <https://obs.gop.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=033035500344043779838920219535485322423557037735333303781231105373223329132230355603672032126219932234322283320135555344683334237805388083424436300331443528032102363423527532114372663110832194377703551534> (Nisan 21, 2020).
- Kagan, S. Moissej. (2008). Estetik ve Sanat Notları. Çev: Aziz Çalışlar. İzmir: Karakalem Kitabevi.
- Karamustafa, Sadık. 1992. Grafik Sanatlarda Çağdaşlık Sorunsalı. Geçmişle Geleceği Arasında Kıvranan Sanat - Çağdaşlık Sorunları. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Katıranlı, Meltem D. (2020). Görsel Sanatlar Öğretimi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Ketenci, Hasan Fehmi, and Can Bilgili. 2006. Görsel İletişim ve Grafik Tasarımı. Beta Basım Yayım.
- Kırıkçı, Abdullah Cevdet, Mehmet Yasir Akgül, and Aysu Bahar. 2020. "Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Sanat ve Estetik." Harran Education Journal 5(1): 31-62.
- KMÜ. 2020. "Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Bilgi Paketi." <https://obs.kmu.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=07723880034404311143223021953877635605366843331536660333483442034184376793111534448356002163219932234355703640232223223435570311153880832122214933159321083630032108321102138377563219435550333093318337812> (Nisan 21, 2020).
- Manav, Faruk. 2016. "Felsefe ve Estetik dersleri 2009 Öğretim Programları Üzerine: Değer-Duyuşsal Alan Kazanımı-Değerler Eğitimi İlişkisi." GEFAD / GUJGEF 36(1): 175-93.
- Mercin, Levent, and Ali Osman Alakuş. 2007. "Birey ve Toplum İçin Sanat Eğitiminin Gerekliliği." Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi (9): 14-20.
- MKÜ. 2020. "Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Bilgi Paketi." <https://obs.mku.edu.tr/oibs/bologna/start.aspx?gkm=079437700322023668433345354753219434>

48433342333153555035580366303836833291344603222433360385043659431117389123213435555
34468311143334538808321223419635255352703630636318215432108362283443236582366603330
93 (Nisan 21, 2020).

- NHBVÜ. 2020. "Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Bilgi Paketi." <https://ects.nevsehir.edu.tr/ects/bilgipaketi/dil/tr/ders/43010> (Nisan 21, 2020).
- Öcal, Adem. (2019). Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı Programında Grafik Ders Planlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- ÖSYM. 2019. 2019-Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzu. Ankara. <https://www.osym.gov.tr/TR,16858/2019-yuksekokretim-programlari-ve-kontenjanlari-kilavuzu.html>.
- Polat, Ali Atıf. (2012). " Grafik Tasarım Eğitimi Veren Fakültelerin Ambalaj Tasarımına Yönelik Okutulan Derslerin İçeriklerinin İncelenmesi." İdil Dergisi 1(5): 307-327. DOI: 10.7816/idil-01-05-20
- Read, Herbert. (2014). Sanatın Anlamı. Çev: Nuşin Asgari. İstanbul: Hayalperest Yayınevi.
- TDK. 2020. "Türk Dil Kurumu Sözlükleri." Türk Dil Kurumu Sözlükleri. <https://sozluk.gov.tr/> (Şubat 27, 2020).
- Velber, Friedrich Verlag. (1979). Yaratıcılık Eğitimi. Çev: Berna Can. Berlin.
- Vigarello, Georges. (2013). Güzelliğin Tarihi. Çev: Erkan Ataçay. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları.
- YÖK. 2020. "Üniversitelerimiz." <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz> (Mart 27, 2020).
- Ziss, Avner. (2011). Gerçekliği Sanatsal Özümsemenin Bilimi. Çev: Yakup Şahan. 2. Baskı, İstanbul: Hayalbaz Kitap.

